

D A N S K R E T S P O L I T I S K F O R E N I N G

HØRINGSUDTALELSE (udgave 2)

den 2. september 2006

fra

Dansk Retspolitisk Forening

Vedr.

Udkast til lovforslag om ændring i Straffuldbyrdsloven m.v. (Behandlingsgaranti for indsatte stofmisbrugere, samt div. andre lovforslag) (j.nr. 2006-0335)

Justitsministeriet har i høringsskrivelse af 13. juli 2006 over udkast af 3.juli 2006 til forslag til lov om ændring i Straffuldbyrdsloven og i lov om Det Centrale Dna-profil-register (Behandlingsgaranti for indsatte stofmisbrugere, undersøgelse af indsatte personer, kundgørelse af fængselsforskrifter, videregivelse af oplysninger fra Det Centrale Dna-profil-register mv.) anmodet Dansk Retspolitisk Forening (DRF) om en udtalelse.

I denne anledning skal Dansk Retspolitisk Forening meddele, at man ikke har bemærkninger til forslagene i udkastet, bortset fra de foreslåede bestemmelser vedr. behandlingsgaranti for indsatte stofmisbrugere (forslagets § 1, nr.2). Om sidstnævnte forslag bemærkes:

1. DRF kan principielt bifalde forslaget om, at indsatte stofmisbrugere sikres en behandlingsgaranti, der i videst muligt omfang svarer til behandlingsgarantien i Lov om Social Service for stofmisbrugere uden for Kriminalforsorgen. Dette er udtryk for det menneskeretlige princip om ækvivalens dvs., at indsatte principielt skal have samme adgang til bl.a. sundhedsmæssige og sociale ydelser som personer uden for fængslerne. Der kan heri kun gøres undtagelser, som er påkrævet af særlige retshåndhævelsesmæssige hensyn, herunder især til forebyggelse af flugtfare og farlige handlinger.

I kraft af det foreliggende forslag vil indsatte stofmisbrugere imidlertid blive ringere stillet end indsatte alkoholmisbrugere, der er omfattet af den almindelige behandlingsgaranti efter sygehuslovens § 16, stk.5. På linie hermed bør indsatte stofmisbrugere omfattes af den almindelige behandlingsgaranti for stofmisbrugere i henhold til servicelovens § 85 (fra 1/1 2007 § 101), hvilket i henhold til stk. 4 omfatter retten til frit at vælge et tilbud af tilsvarende karakter, som det man er visiteret til. Denne almindelige bestemmelse bør bruges på stofmisbrugere, i stedet for at de skal undergives en særregel som den foreslåede.

Sammen med den foreslåede 3-måneders regel betyder denne forskel på alkoholbrugere og stofbrugere, at alle dømte alkoholbrugere vil være garanteret behandling, medens de (relativt mange) stofbrugere, som får forholdsvis korte domme, ikke er omfattet af forslaget.

I stedet bør man i forhold til de mange korttidsafsonende stofbrugere forpligte Kriminalforsorgen til tidligt at koordinere den af stofbrugeren ønskede behandlingsindsats med vedkommende kommune, således at behandlingsprocessen kan overtages straks efter endt afsoning. Netop perioden kort efter løsladelsen er kritisk både mht. genindpasning og for at undgå de såkaldte "pausedødsfald", der erfaringsvist især finder sted de første 14 dage efter løsladelsen. I denne forbindelse – og i øvrigt – må 3 måneders-reglen siges at være uhensigtsmæssig. Det bør principielt være muligt og ønskeligt at påbegynde et behandlingsforløb og i hvert fald en udredning og visitering også for kortere perioder. Dette stemmer i øvrigt med erfaringerne fra af det særlige motivations- og behandlingsprojekt for kvindelige stofmisbrugere i arresthuse (primært Vestre Fængsel) og Horserød Statsfængsel¹.

Ud fra tilsvarende betragtninger må det anses for uheldigt, at reglen ikke skal omfatte varetægtsfanger, der netop reelt kan komme til at afsone en meget stor del af – evt. hele – deres straf som varetægtsfanger i arresthuset. Også for dem bør en udrednings- og motivations-aktivitet kunne iværksættes allerede i arresthuset.

I øvrigt bemærkes, at dette at "melde sig til" behandling for stofmisbrug under afsoningen kan indebære visse negative konsekvenser for den pågældende. Dels ved at man bliver registreret som stofmisbruger (hvad flere ikke har været før) og dermed kan blive udsat for en negativ stempeling, der ellers kunne være undgået, dels ved at en sådan registrering kan medføre iværksættelsen af kontrolforanstaltninger og sanktioner (urinprøver, nægtelse af udgang), som almindelige afsonere sædvanligvis ikke udsættes for. Det bemærkes i denne forbindelse, at ikke alle stofbrugere opfatter sig selv som "misbrugere" - hvilket også i sig selv er en flertydig term – om end de kan føle behov for behandlingsmæssig støtte af anden art, f.eks. i forbindelse med psykiske problemer.

2. DRF er enig i princippet om, at behandling af kriminelle stofmisbrugere så vidt muligt bør udnytte samfundets almindelige behandlingssystem uden for fængslet. I konsekvens heraf bør der så vidt muligt søges anvendt overførsel til behandlingsinstitutioner for stofmisbrugere i medfør af Straffuldbyrdelseslovens § 78 af motiverede og egnede stofmisbrugere.
3. I denne forbindelse skal DRF bemærke, at man bør kunne gå ud fra, at indsatte i åbne fængsler, hvor flugtfaren må anses for at være uden betydning, som hovedregel bør kunne overføres til sådanne behandlingsinstitutioner. En sådan overførsel bør efter DRF's opfattelse tages under seriøs overvejelse, straks efter at et ønske om behandling for stofmisbrug er tilkendegivet af den indsatte.
4. Det fremgår ikke af forslaget eller bemærkningerne hertil, hvor stort behovet for iværksættelse af behandling i henhold til den foreslåede garanti kan anses at være. Det ville være ønskeligt, at der snarest udarbejdes et skøn herover, og at det fremover følges, i hvilket omfang behandlingsgarantien faktisk anvendes, og

¹ Dahl, Helle Vibeke, Mads Uffe Pedersen (2006): *Kvinder i Motivations- og stofmisbrugsbehandling i Vestre Fængsel og Horserød Statsfængsel*. Center for Rusmiddelforskning. Århus Universitet (under publicering).

hvad henholdsvis hæmmende og fremmende faktorer i så henseende er. Også administrationen og udfaldet af sager om behandlingsgaranti bør nøje følges op. Der kan i denne forbindelse henvises til den af Center for Rusmiddelforskning udarbejdede rapport om dokumentation og selvevaluering i fængselsprojekter for stofbrugere².

5. 5.1. Der tales i forbindelse med behandlingsgarantien efter Serviceloven om vigtigheden af frivillighed og motivation. Ifølge bemærkningerne til det foreliggende lovforslag forudsætter anvendelse af behandlingsgarantien, at den indsatte selv fremsætter ønske derom/går positivt ind for et forslag om behandling. Men ligesom uden for fængselsvæsenet bør der tilstræbes størst mulig valgfrihed for de indsatte stofmisbrugere, der ønsker behandling, netop for at sikre den nødvendige motivation. Det fremgår nærmest af forslaget, at der ikke kan tages hensyn til den indsatte ønsker, med mindre disse stemmer med Kriminalforsorgens forslag, og det kunne se ud, som om den indsatte kun kan sikres behandling på det fængsel, hvor han af andre grunde måtte være anbragt.

5.2. DRF finder det ønskeligt, at den indsatte interesse i en bestemt behandling i videst muligt omfang imødekommes, og at der i videst muligt omfang kan ske overførsel mellem afsoningsinstitutioner i relation til sådanne ønsker. Dette må betyde, at den indsatte får kendskab til de former for behandling, der tilbydes i de enkelte institutioner i fængselsvæsenet, så i det mindste et velbegrundet ønske om en bestemt behandling kan fremsættes.

5.3. For at muliggøre dette må det, bl.a. også på baggrund af de i bemærkningerne omtalte planer om indretning af en række målrettede behandlingstilbud, sikres, at de enkelte institutioner under kriminalforsorgen udarbejder et materiale om disse tilbud ("behandlingsprofiler") i en form, så de kan tilbydes evt. interesserede indsatte og dermed sikre en bedst mulig tilpasning mellem udbud og efterspørgsel.

5.4. I denne forbindelse bør såvel stoffri behandling som substitutionsbehandling (sædvanligvis med metadon) kunne tilbydes.

5.4. Mulighederne for overførsel mellem de forskellige fængsler bør udbygges og stimuleres i forbindelse med realiseringen af behandlingen.

5.5. Det bør endvidere sikres, at indsatte, der har deltaget i stoffri behandling i henhold til behandlingsgarantien, også kan sikres fortsat stoffri afsoning i en evt. resttid efter behandlingens afslutning, hvilket især er relevant for langtidsindsatte.

6. Både for at sikre behandlingsmotivationen, for at fastholde opnåede positive resultater under afsoningen og for at medvirke til en positiv reintegrationsindsats efter løsladelsen bør der sikres en relevant og stimulerende beskæftigelse både i forbindelse med og efter behandlingen såvel som ved udslutningen. Denne bør omfatte såvel arbejde, som uddannelse og fritidsbeskæftigelse, jfr. herved det i bemærkningerne anførte vedr. de særlige krav til beskæftigelsestilbud på "Halvøen" i Vridsløselille Statsfængsel.

² Asmussen, Vibeke, Torsten Kolind, og Bjarke Nielsen. 2005. *Selvevaluering i behandlingsafsnit i fængsler og motivationsprogrammer i arresthuse*. Århus: Center for Rusmiddelforskning.

7. Endelig bemærkes, at ambitionsniveauet for forslaget bør sættes så højt, at der bliver tale om en realistisk parallel til behandling uden for Kriminalforsorgen, dvs. at der sigtes ikke blot mod total stoffrihed i fængslet og mod at fængslet holdes fri for stoffer, men at der bliver tale om en fuld satsning på en behandling, der også rækker ud over løsladelsen. I denne forbindelse bliver samarbejdet med behandlingsinstitutioner og det sociale system uden for Kriminalforsorgen af væsentlig betydning.

Med venlig hilsen på DRF's vegne,

Bjørn Elmquist
Formand